DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)
10. december 1998 *

I sag C-279/97,

angående en anmodning, som Centrale Raad van Beroep (Nederlandene) i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i de for nævnte ret verserende sager,

Bestuur van het Landelijk instituut sociale verzekeringen

mod

C. J. M. Voeten,

J. Beckers,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 40 og 51 i Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, som flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6),

har

* Processprog: nederlandsk.

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.-P. Puissochet, og dommerne J. C. Moitinho de Almeida (refererende dommer) og C. Gulmann,

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer
justitssekretær: fuldmægtig L. Hewlett,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Bestuur van het Landelijk instituut sociale verzekeringen ved direktør C. R. J. A. Brent, juridisk afdeling i produktionssektoren for GAK Nederland BV

— den nederlandske regering ved kommitteret J. G. Lammers, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget

— den tyske regering ved afdelingschef E. Röder, Forbundsøkonomiministeriet, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved de juridiske konsulenter P. J. Kuijper og P. Hillenkamp, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 2. juli 1998 er afgivet mundtlige indlæg af Bestuur van het Landelijk instituut sociale verzekeringen ved juridisk medarbejder A. I. van der Kris, GAK Nederland BV, som befuldmægtiget, af den nederlandske regering ved

juridisk konsulent J. S. van den Oosterkamp, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget, og af Kommissionen ved juridisk konsulent H. van Vliet, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 16. juli 1998,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 10. juli 1997, indgået til Domstolen den 1. august 1997, har Centrale Raad van Beroep i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt tre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 40 og 51 i Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, som flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6, herefter »forordningen«).

2 Disse spørgsmål er rejst under to sager mellem på den ene side Voeten og Beckers og på den anden side Bestuur van het Landelijk institut sociale verzekeringen (det nationale institut for social sikring, herefter »instituttet«) vedrørende tildeling af ydelser på grund af uarbejdsdygtighed.

De relevante fællesskabsregler

3 Det bestemmes i forordningens artikel 40, som bærer overskriften »Fastsættelse af invaliditetsgraden«:

»En medlemsstats institution skal ved fastsættelse af invaliditetsgraden tage sådanne lægelige dokumenter og erklæringer i betragtning samt administrative oplysninger, som institutionen har indhentet fra enhver anden medlemsstat (...) Enhver institution (bevarer) dog retten til at lade ansøgeren undersøge af en af den selv udpeget læge ...«

4 Forordningens artikel 51, stk. 1, som findes under bestemmelserne vedrørende »Administrativ og lægelig kontrol«, bestemmer:

»1. Når en person, der modtager ydelser, navnlig:

a) ydelser ved invaliditet,

...

opholder sig eller er bosat i en anden medlemsstat end den, hvor den forpligtede institution er beliggende, foretages den administrative og lægelige kontrol efter denne institutions anmodning af institutionen på modtagerens opholds — eller bopælssted efter reglerne i den lovgivning, som gælder for den sidstnævnte insti-

tution. Den forpligtede institution bevarer dog retten til at lade modtageren undersøge af en af den selv udpeget læge.«

Tvisten i hovedsagen

5 Voeten har arbejdet som lønmodtager i Zundert (Nederlandene) fra den 19. oktober 1976 til den 21. november 1989. Fra dette tidspunkt ophørte han med at arbejde på grund af ryg-, skulder- og knæproblemer. Voeten har altid boet i Essen (Belgien) tæt på den nederlandske grænse.

6 Den 3. august 1990 blev han undersøgt af lægekonsulenten fra lægetjenesten i Breda (Nederlandene), hvortil hans behandlende læge i Antwerpen havde oversendt oplysninger. Voeten havde også en samtale om sine beskæftigelsesmuligheder med en ergonom fra samme lægetjeneste.

7 Voeten fik ved afgørelse af 1. marts 1991 tilkendt en ydelse på grund af uarbejdsdygtighed i henhold til den nederlandske lovgivning med virkning fra den 22. november 1990. Ydelsen var beregnet på grundlag af en uarbejdsdygtighed på 80-100%.

8 I forbindelse med en ændring af lovgivningen pr. 1. august 1993 blev Voeten indkaldt med henblik på en ny vurdering af hans uarbejdsdygtighed. Han mødte den 13. februar 1995 op hos lægekonsulenten fra lægetjenesten i Breda, som fandt, at Voeten på trods af sine handicaps måtte anses for at kunne udføre et ham tilpasset arbejde fuldtids. Den 23. marts 1995 havde Voeten en samtale med ergonomen, som anbefalede, at Voeten blev indplaceret i uarbejdsdygtighedsklasse 35-45% under henvisning til, at han måtte anses for med passende opgaver at kunne oppe-

bære en løn, der sammenlignet med den løn han oppebar før uarbejdsdygtigheden ville indebære et nedgang i hans indtjeningskapacitet på 36%.

9 Ved afgørelse af 20. juni 1995 ændrede den kompetente institution Voeten's ydelse med virkning fra den 1. juli 1995, således at han oppebar en ydelse beregnet efter en uarbejdsdygtighed på 35-45%.

10 Den 1. juli 1995 påbegyndte Voeten igen at arbejde hos sin tidligere arbejdsgiver. Med udgangspunkt i hans nye lønindkomst blev ydelsen på ny ændret ved afgørelse af 25. oktober 1995, således at ydelsen blev udbetalt på grundlag af en uarbejdsdygtighed på 25-35%.

11 Voeten anlagde herefter sag for Arrondissementsrechtbank, Amsterdam, til prøvelse af afgørelserne af 20. juni og 25. oktober 1995 og gjorde herunder navnlig gældende, at han ifølge en erklæring fra hans egen speciallæge i Antwerpen var 80-100% uarbejdsdygtig.

12 Arrondissementsrechtbank gav for så vidt angår afgørelsen af 20. juni 1995 Voeten medhold og ophævede denne afgørelse under henvisning til, at der forinden den af lægekonsulenten fra lægetjenesten i Breda foretagne undersøgelse burde have været foretaget en undersøgelse af en læge fra bopælsstedets institution. Ifølge Arrondissementsrechtbank har Centrale Raad van Beroep i en dom fra 4. maj 1992 fastslået, at det følger af Domstolens dom af 27. juni 1991, sag C-344/89, Martínez Vidal (Sml. I, s. 3245), at en eventuel lægelig kontrol af arbejdstageren ifølge artikel 51, stk. 1, i forordning nr. 574/72 skal gennemføres af institutionen på opholds- eller bopælsstedet. Den beføjelse, som efter bestemmelsen tildeles den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, kan således alene omfatte en supplerende kontrol. Ifølge Arrondissementsrechtbank er den omstændighed, at institutionen på Voeten's opholds- eller bopælssted ligger længere væk fra hans bopæl end den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, uden betydning i den forbindelse, for så vidt som artikel 51, stk. 1, i forordning nr. 574/72 er ufravigelig.

13 Instituttet indbragte dommen til Centrale Raad van Beroep, som er i tvivl om, hvorvidt førnævnte artikel 51, stk. 1, åbner mulighed for en undtagelse, når der er tale om undersøgelse af grænsearbejdere, som er vant til dagligt at rejse til den stat, hvor den kompetente institution befinder sig, når deres bopæl ikke nødvendigvis er længere væk fra denne institution end den er fra institutionen i opholds- eller bopælslandet, og det ikke har været til ulempe for dem, at kontrollen blev foretaget i Nederlandene.

14 Beckers har for sit vedkommende arbejdet som lønmodtager i Born (Nederlandene) fra den 20. februar 1989 til den 2. september 1993. Fra denne dato ophørte han med at arbejde på grund af problemer med ryggen. Beckers har altid boet i Bilzen (Belgien) tæt på den nederlandske grænse.

15 Den 2. december 1993 blev Beckers undersøgt af en lægekonsulent fra lægetjenesten i Maastricht (Nederlandene), som stillede diagnosen lumbal diskopati på grundlag af sin egen undersøgelse og oplysninger fra Beckers' egen ortopæd. Der blev ikke indhentet oplysninger fra den kompetente institution på Beckers' bopæl.

16 Den 2. juni 1994 blev Beckers på ny undersøgt af lægekonsulenten. I den forbindelse havde han haft en række samtaler med ergonomen, som fandt, at der for Beckers, på trods af hans lumbale diskopati, var tilstrækkeligt med alternative beskæftigelsesmuligheder, og han anbefalede, at Beckers blev indplaceret i kategorien uarbejdsdygtighed på 15-25%.

17 Ved afgørelse af 12. september 1994 afslog den nederlandske institution at tilkende Beckers en pension på grund af uarbejdsdygtighed.

18 Beckers anlagde herefter sag til prøvelse af afgørelsen ved Arrondissementsrechtbank, Den Haag, som ved dom af 5. august 1996 gav Beckers medhold med henvisning til, at den lægelige undersøgelse ifølge forordningens artikel 40 skulle foretages af institutionen på arbejdstagerens opholds- eller bopælssted. Retten fandt, at en situation, hvor der for første gang ansøges om en ydelse, ikke kunne adskilles fra en situation, som er omfattet af forordningens artikel 51, stk. 1, hvor der er tale om ændring af en løbende ydelse.

19 Instituttet appellerede denne dom til Centrale Raad van Beroep, som var i tvivl om, hvorvidt ovennævnte artikel 40 er til hinder for, at den kompetente institution ved den første fastsættelse af en arbejdstagers uarbejdsdygtighedsgrad selv gennemfører den lægelige undersøgelse, uden forinden at anmode om, at institutionen på arbejdstagerens bopæl gennemfører en lægelig undersøgelse af den pågældende.

20 Ifølge den forelæggende ret forekommer artikel 40 ikke efter sin ordlyd at være til hinder for, at det antages, at der i en sådan situation gælder en anden ordning end i henhold til artikel 51, stk. 1. Den nationale lovgivning i den stat, hvori den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, befinder sig, kan nemlig bestemme, at retten til en ydelse skal fastsættes på en anden måde end når der er tale om en fornyet vurdering af ydelser i henhold til forordningens artikel 51, stk. 1, hvis formål i reglen snarere er at fastslå, om arbejdstagerens helbredstilstand stadig er den samme.

21 Den forelæggende ret er desuden i tvivl om, hvorvidt det ikke i det mindste efter artikel 40 kræves, at der indhentes oplysninger eller erklæringer fra institutionen på bopælsstedet, og at der for så vidt som sådanne informationer og erklæringer foreligger, tages hensyn til disse ved fastlæggelsen af uarbejdsdygtigheden, hvilket heller ikke er sket i Beckers' tilfælde. Der er højst taget hensyn til oplysninger fra den pågældendes speciallæge i bopælslandet.

22 På baggrund af disse problemstillinger har den forelæggende ret besluttet at udsætte de to sager og stille Domstolen følgende spørgsmål:

»1) Er artikel 51, stk. 1, i forordning (EØF) nr. 574/72 til hinder for, at den kompetente institution i det land, hvor institutionen er hjemmehørende, foretager en lægelig undersøgelse af modtageren af en ydelse ved uarbejdsdygtighed i forbindelse med kontrollen af arbejdstagerens uarbejdsdygtighedsgrad, selv om institutionen på opholds- eller bopælsstedet ikke forinden har foretaget en lægelig undersøgelse, i tilfælde, hvor arbejdstageren er grænsearbejder, og man således kan gå ud fra, at afstanden mellem hans bopæl og den kompetente institution ikke nødvendigvis er større end mellem hans bopæl og institutionen i bopælslandet?

2) Er artikel 40 i forordning (EØF) nr. 574/72 til hinder for, at den kompetente institution ved den første stillingtagen til, om vedkommende har ret til en ydelse, vurderer uarbejdsdygtigheden på grundlag af en af institutionen selv foretaget lægelig undersøgelse, selv om institutionen i bopælslandet ikke forinden har foretaget en lægelig undersøgelse?

3) Såfremt spørgsmål 2 besvares benægtende, gælder i så fald det samme, når den kompetente institution ikke har anmodet om og dermed heller ikke taget hensyn til lægelige dokumenter og erklæringer samt oplysninger fra institutionen i bopælslandet, men alene har fået kendskab til lægelige oplysninger fra den behandlende læge i det land, hvor arbejdstageren er under lægelig behandling?«

Det første spørgsmål

23 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om forordningens artikel 51, stk. 1, er til hinder for, at den kompetente institution — i tilfælde af, at en tidligere grænsearbejder, som modtager ydelser på grund af uarbejdsdygtighed, og som har bopæl i en anden medlemsstat end den, hvor den

institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er hjemhørende, og hvis bopæl er tættere på denne institution end på bopælsstedets institution — gennemfører den administrative og lægelige kontrol af den pågældende uden forinden at anmode institutionen på bopælsstedet om at foretage en undersøgelse.

24 Indledningsvis bemærkes, at det følger af præmis 9-16 i ovennævnte dom i sagen Martínez Vidal, at forordningens artikel 51, stk. 1, skal fortolkes således, at den administrative og lægelige kontrol af modtageren af en ydelse ved invaliditet, som har ophold eller bopæl i en anden medlemsstat end den, hvor den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er hjemmehørende, såfremt den er nødvendig, skal foretages af opholds- eller bopælsstedets institution, idet den kompetente institution, hvis den skønner det påkrævet, kan gennemføre en supplerende kontrol. I den forbindelse kan den sidstnævnte institution pålægge den pågældende at rejse til den medlemsstat, hvori institutionen er hjemhørende, på betingelse af, at den betaler de dertil hørende rejse- og opholdsudgifter, og såfremt hans helbred tillader det.

25 Instituttet har anført, at reglen om, at den pågældende forinden skal undersøges af bopælsstedets institution, ikke finder anvendelse på grænsearbejdere som Voeten, hvis bopæl er længere væk fra lægetjenestens lokaler i bopælsstedets institution end fra den kompetente institutions lokaler. Herefter kan den pågældendes helbredstilstand ikke påberåbes som begrundelse for at afvise en kontrol i den kompetente institutions medlemsstat, og der er således ikke for arbejdstageren nogen mærkbar forskel mellem de ulemper, der er forbundet med en kontrol foretaget af bopælsstedets institutioner og en kontrol foretaget af institutionen i den stat, hvor den kompetente institution er hjemhørende.

26 Instituttet finder, at den belgisk-nederlandske overenskomst af 12. august 1982 om forsikring vedrørende sygdom, moderskab og invaliditet, som er indgået i henhold til forordningens artikel 121 og omtalt i bilag 5, punkt 9, litra d), til forordningen, bekræfter dets argumentation. Således følger det af denne bestemmelse, at to eller flere medlemsstater i givet fald kan fastsætte administrative regler om forordningens gennemførelse, som fraviger forordningen. Således fremgår det udtrykkeligt af artikel 23 i den førnævnte overenskomst, at det er den kompetente institution, som er beføjet til at foretage undersøgelser i den anden stat eller til at indkalde den forsikrede med henblik på undersøgelser medmindre andet følger af artikel 21, hvorefter den lægelige undersøgelse foretages af institutionen på bopælsstedet på begæring af den kompetente institution. Heraf udleder instituttet, at artikel 23

åbner mulighed for i forholdet mellem Kongeriget Nederlandene og Kongeriget Belgien at foretage en lægelig undersøgelse i det land, hvori den kompetente institution befinder sig, uden at denne institution forinden skal anmode bopælsstatens institution om at foretage en undersøgelse.

27 Den nederlandske regering har anført, at forordningens artikel 51, stk. 1, ikke finder anvendelse på tvisten i hovedsagen, som vedrører en ny vurdering af den pågældendes uarbejdsdygtighedsgrad på baggrund af en omfattende lovreform i 1993. I den omfang en sådan nyvurdering — snarere end blot at udgøre en lægelig kontrol i den førnævnte bestemmelses forstand med henblik på at fastslå, om arbejdstagerens helbredsmæssige tilstand er uændret — svarer til en ny afgørelse vedrørende den pågældendes uarbejdsdygtighed på grundlag af helt nye kriterier, skal denne afgørelse sidestilles med den første fastlæggelse af invaliditetsgraden i henhold til forordningens artikel 40.

28 Den nederlandske regering har tilføjet, at den, såfremt Domstolen alligevel måtte nå frem til, at artikel 51, stk. 1, finder anvendelse, tilslutter sig instituttets argumentation.

29 I denne forbindelse har den nederlandske regering anført, at den lægelige kontrol i det system, som gælder i Nederlandene, kun udgør ét af de forhold, der skal tages i betragtning ved fastlæggelsen af uarbejdsdygtigheden. Ergonomens undersøgelse er mindst lige så vigtig som lægens. Sidstnævnte skal således tage stilling til, hvilke aktiviteter den pågældende fortsat kan udøve og fastlægge uarbejdsdygtighedsgraden på baggrund af sine undersøgelser. Desuden skal han yde bistand med henblik på den pågældendes genansættelse, hvilket indebærer, at den pågældende skal sættes i forbindelse med sin tidligere arbejdsgiver. Jo større afstanden er mellem

den pågældendes bopæl og Nederlandene, desto vanskeligere bliver kontakten således til disse personer. Dette er netop ikke tilfældet med grænsearbejderne, som i praksis, for så vidt angår chancerne for, at sådanne forsøg på genansættelse lykkes, befinder sig i samme situation som personer, der er bosat i Nederlandene. Ud fra en praktisk synsvinkel er det åbenbart, at ergonomens undersøgelse bør foretages i Nederlandene i tilslutning til den forudgående lægelige undersøgelse.

30 Den tyske regering har anført, at det i princippet tilkommer modtagerne af ydelserne på grund af uarbejdsdygtighed at tage stilling til, om de vil benytte sig af den procedure, der er beskrevet i forordningens artikel 51, stk. 1, eller ej. Ifølge denne regering kan det således vise sig at være lettere for grænsearbejdere, som er bosat tæt på grænsen til den stat, hvori den kompetente institution befinder sig, at underkaste sig denne institutions kontrol. Det ville herefter være absurd og uforeneligt med den ved artikel 51, stk. 1, tilsigtede målsætning om administrativ forenkling i en sådan grad at insistere på at gennemføre en forudgående undersøgelse af ydelsesmodtageren i bopælsstaten.

31 Den tyske regering har tilføjet, at lægerne fra den kompetente institution i højere grad end institutionen og lægerne fra bosættelsesstedet er vant til at anvende de kriterier for fastlæggelse af den uarbejdsdygtighed, som følger af gældende ret i den medlemsstat, hvori den kompetente institution befinder sig, idet disse kriterier kan være meget forskellige fra dem, som finder anvendelse i bopælsmedlemsstaten (jf. hertil dommen i sagen Martínez Vidal, a.st., præmis 14). På denne baggrund er det således ofte strengt nødvendigt, når der er foretaget undersøgelser i en anden medlemsstat, at udveksle oplysninger og foretage lægelige kontroleftersyn, hvilket er meget tidskrævende og kan nødvendiggøre oversættelse af dokumenter.

32 Ifølge den tyske regering bør den kompetente institution derfor i sådanne tilfælde uden videre kunne få den pågældende undersøgt af sine egne læger og sagkyndige, så meget desto mere som den under alle omstændigheder råder over denne

mulighed i forbindelse med den supplerende kontrol i henhold til forordningens artikel 51, stk. 1, andet punktum. Under disse omstændigheder er ydelsesmodtagerens mulighed for at give afkald på retten til at blive undersøgt i sin egen bopælsmedlemsstat i overensstemmelse med målsætningen bag denne bestemmelse.

33 Med hensyn til, for det første, den nederlandske regerings argumentation, hvorefter artikel 51, stk. 1, ikke finder anvendelse i den foreliggende sag, idet den omtvistede afgørelse, som blev truffet i henhold til et nyt regelsæt, skulle sidestilles med en første fastlæggelse af uarbejdsdygtighedsgraden, bemærkes, at der for anvendelsen af artikel 51 knyttes en enkelt betingelse — som er opfyldt i den foreliggende sag — og som er, at den pågældende allerede modtager en ydelse ved invaliditet i henhold til lovgivningen i den kompetente stat på det tidspunkt, hvor der anmodes om en lægelig kontrol. Der er ikke i ordlyden af artikel 51 holdepunkter for at antage, at bestemmelsen ikke skulle finde anvendelse i tilfælde af selv gennemgribende ændringer af den relevante lovgivning, og der er heller ikke holdepunkter for at antage, at den kompetente institution ikke skulle være i stand til at anvende bestemmelserne i sin nye lovgivning i forhold til den lægejournal, som den allerede er i besiddelse af, og som i givet fald kan fuldendes med resultaterne fra en kontrol, som foretages i henhold til bestemmelserne i artikel 51, stk. 1.

34 Det bemærkes endvidere, at det ikke er korrekt, når det hævdes, at det følger af ordlyden af forordningens artikel 51, stk. 1, og af Domstolens praksis vedrørende denne, at bestemmelsen ikke omfatter en tidligere grænsearbejder, uanset at den pågældendes opholdssted — som det anføres af den forelæggende ret — er tættere på den kompetente stats institution end på bopælsstedets institution.

35 Ganske vist er målsætningen om, at den pågældende ikke må udsættes for unødvendige rejser, som kan udgøre en risiko for hans helbred, uden betydning for den uarbejdsdygtige, hvis bopælssted ligger tættere på det sted, hvor den kompetente institution befinder sig, end på institutionen på bopælsstedet. Imidlertid er der andre grunde, som i et sådant tilfælde taler for, at institutionen på bopælsstedet skal foretage en forudgående kontrol. Som det med rette er fremført af Kommis-

sionen, har modtageren af ydelserne på grund af uarbejdsdygtighed en interesse i at blive undersøgt af den lægetjeneste, som han har det bedste kendskab til, og som anvender sproget i den stat, hvori han er bosiddende.

36 For så vidt angår argumentationen vedrørende den belgisk-nederlandske overenskomst af 12. august 1982 om forsikring vedrørende sygdom, moderskab og invaliditet skal det blot bemærkes, at medlemsstaterne efter forordningens artikel 121 kan træffe aftaler, der tager sigte på at supplere de administrative regler om forordningens gennemførelse, idet de dog ikke kan fravige bestemmelser såsom artikel 51, stk. 1, hvori det fastlægges, hvilken institution der kan foretage den lægelige kontrol i forbindelse med forsikringen vedrørende invaliditet, samt hvor denne undersøgelse skal foretages.

37 Ikke desto mindre gælder det dog, som det er anført af den tyske regering, at modtageren af en ydelse på grund af uarbejdsdygtighed bør have mulighed for at give afkald på en forudgående lægelig kontrol fra bosættelsesstedets institution og på denne baggrund tage imod indkaldelsen fra institutionen i den kompetente stat med henblik på den første undersøgelse.

38 Selv om det ikke direkte fremgår af ordlyden af artikel 51, stk. 1, at der foreligger en sådan mulighed for at give afkald på en forudgående kontrol fra bosættelsesstedets institution, må det dog antages, at et sådant afkald ikke i almindelighed kan udelukkes, henset til målsætningerne bag den omtvistede bestemmelse, som tilsigter at beskytte modtagerne af ydelser ved invaliditet. Et afkald må imidlertid være omgærdet af visse minimumsgarantier, dvs. at det skal være frivilligt og utvetydigt.

39 Disse garantier er så meget desto mere nødvendige som et afkald medfører tab af den beskyttelse, som er tiltænkt af lovgiveren, idet arbejdstagerne, som anført af Kommissionen under retsmødet, ikke altid har fuldstændigt kendskab til deres rettigheder i henhold til fællesskabsretten. Man kan navnlig frygte, at der i mangel af sådanne garantier ville være mange, som ville tage imod en indkaldelse til en under-

søgelse hos den kompetente institution, uden at have nogen anelse om, at dette ville fratage dem deres beskyttelse i henhold til fællesskabslovgivningen.

40 Det tilkommer den nationale ret at undersøge, om de ovennævnte betingelser er opfyldt i hovedsagen.

41 På denne baggrund skal det første spørgsmål besvares med, at forordningens artikel 51, stk. 1, er til hinder for, at den kompetente institution — i tilfælde med en tidligere grænsearbejder, som modtager ydelser på grund af uarbejdsdygtighed, og som har bopæl i en anden medlemsstat end den, hvor den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er hjemhørende, og hvis bopæl er tættere på denne institution end på bopælsstedets institution — gennemfører den administrative og lægelige kontrol af den pågældende uden forinden at anmode institutionen på bopælsstedet om at foretage en undersøgelse. Denne bestemmelse er dog ikke til hinder for, at den pågældende kan give afkald på den forudgående kontrol fra bopælsstedets institution, forudsat at afkaldet er frivilligt og utvetydigt.

Andet og tredje spørgsmål

42 Med andet og tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om forordningens artikel 40 er til hinder for, at den kompetente institution — i forbindelse med den første fastsættelse af en ydelse på grund af uarbejdsdygtighed til en person, som er bosat i en anden medlemsstat end den, på hvis område den kompetente institution befinder sig — fastsætter uarbejdsdygtighedsgraden på grundlag af sin egen lægelige undersøgelse uden forinden at anmode bopælsstedets institution om en undersøgelse, og, såfremt spørgsmålet besvares benægtende, om samme bestemmelse er til hinder for, at den kompetente institution undlader at tage hensyn til

eventuelle lægelige dokumenter og erklæringer samt administrative oplysninger fra institutionen på den pågældendes bopælssted.

43 Ifølge instituttet, den nederlandske og den tyske regering samt Kommissionen er der ikke grundlag for at antage, at forordningens artikel 40 pålægger den pågældende at blive undersøgt i bopælsstaten forud for den undersøgelse, som foretages af den kompetente institutions lægetjeneste. Desuden finder disse, at bestemmelsen pålægger den kompetente institution at tage hensyn til eventuelle dokumenter og erklæringer, som måtte være udarbejdet af institutioner i andre medlemsstater.

44 Indledningsvis bemærkes, at det fremgår af sagens akter, at Beckers i løbet af sin erhvervsmæssige karriere udelukkende har været omfattet af den nederlandske lovgivning vedrørende uarbejdsdygtighed, hvorefter størrelsen af ydelserne på grund af uarbejdsdygtighed er uafhængig af forsikringsperiodernes varighed (jf. bilag IV, punkt A, litra J, i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14.6.1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, som flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning nr. 2001/83 (EFT L 230, s. 6), som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1248/92 af 30.4.1992 (EFT L 136, s. 7)).

45 Som generaladvokaten har anført i punkt 55 i forslaget til afgørelse, vedrører forordningens artikel 40 imidlertid den situation, hvor en arbejdstager i løbet af sin erhvervsmæssige karriere har været omfattet af lovgivningen i to eller flere medlemsstater, hvori der gælder en sådan lovgivning.

46 Imidlertid gælder de regler, som finder anvendelse, når den pågældende er omfattet af to eller flere lovgivninger, hvorefter størrelsen af ydelserne ved invaliditet er uafhængig af varigheden af forsikringsperioderne, mutatis mutandis så meget desto mere, når ansøgeren kun har været omfattet af en lovgivning af denne type.

47 I denne forbindelse bemærkes, at der ikke i artikel 40's ordlyd er holdepunkter for at fastslå, at der — forud for den lægelige og administrative kontrol, som den institution, det påhviler at udrede ydelsen skal gennemføre med henblik på første gang at fastsætte uarbejdsdygtighedsgraden — skal foretages en undersøgelse af institutionen i den medlemsstat, hvori den pågældende er bosat.

48 Som generaladvokaten anførte i punkt 45 i forslaget til afgørelse, understøttes denne fortolkning af artikel 39 i forordning nr. 1408/71, som finder anvendelse på arbejdstagere, som udelukkende er omfattet af lovgivninger som den i hovedsagen omhandlede, og hvorefter størrelsen af ydelserne er uafhængig af varigheden af forsikringsperioderne. Således følger det af denne bestemmelse, at institutionen i den medlemsstat, hvis lovgivning fandt anvendelse på det tidspunkt, da uarbejdsdygtighed med påfølgende invaliditet indtrådte, på grundlag af denne lovgivning afgør, om den pågældende opfylder de foreskrevne betingelser for ret til ydelser.

49 Dog må det præciseres, som det med rette er anført af den tyske regering og af Kommissionen, at forordningens artikel 40 skal fortolkes således, at den kompetente institution navnlig med henblik på at undgå en gentagelse af de undersøgelser, som har fundet sted i andre medlemsstater, er forpligtet til at tage hensyn til dokumenter og erklæringer, som er udarbejdet af en institution i enhver anden medlemsstat, såsom den i hovedsagen omhandlede institution i bopælsstaten.

50 På denne baggrund skal andet og tredje spørgsmål besvares med, at forordningens artikel 40 ikke er til hinder for, at den kompetente institution — i forbindelse med den første fastsættelse af en ydelse på grund af uarbejdsdygtighed til en person, som er bosat i en anden medlemsstat end den, på hvis område den kompetente institution befinder sig — fastsætter uarbejdsdygtighedsgraden på grundlag af sin egen lægelige undersøgelse uden forinden at anmode bopælsstedets institution om en lægelig undersøgelse. Imidlertid skal den kompetente institution tage hensyn til lægelige dokumenter og erklæringer samt administrative oplysninger fra institutionen på den pågældendes bopælssted.

Sagsomkostninger

51 De udgifter, der er afholdt af den nederlandske og den tyske regering og af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagernes behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i de sager, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Centrale Raad van Beroep ved kendelse af 10. juli 1997, for ret:

1) Artikel 51, stk. 1, i Rådets forordning (EØF) nr. 574/72 af 21. marts 1972 om regler til gennemførelse af forordning (EØF) nr. 1408/71 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere og deres familiemedlemmer, som flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983, er til hinder for, at den kompetente institution — i tilfælde med en tidligere grænsearbejder, som modtager ydelser på grund af uarbejdsdygtighed, og som har bopæl i en anden medlemsstat end den, hvor den institution, som det påhviler at udrede ydelsen, er hjemhørende, og hvis bopæl er tættere på denne institution end på bopælsstedets institution — gennemfører den administrative og lægelige kontrol af den pågældende uden forinden at anmode institutionen på bopælsstedet om at foretage en undersøgelse. Denne bestemmelse er dog ikke til hinder for, at den pågældende kan give afkald på den forudgående kontrol fra bopælsstedets institution, forudsat at afkaldet er frivilligt og utvetydigt.

2) **Artikel 40 i samme forordning er ikke til hinder for, at den kompetente institution — i forbindelse med den første fastsættelse af en ydelse på grund af uarbejdsdygtighed til en person, som er bosat i en anden medlemsstat end den, på hvis område den kompetente institution befinder sig — fastsætter uarbejdsdygtighedsgraden på grundlag af sin egen lægelige undersøgelse uden forinden at anmode bopælsstedets institution om en lægelig undersøgelse. Imidlertid skal den kompetente institution tage hensyn til lægelige dokumenter og erklæringer samt administrative oplysninger fra institutionen på den pågældendes bopælssted.**

Puissochet Moitinho de Almeida Gulmann

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 10. december 1998.

R. Grass
Justitssekretær

J.-P. Puissochet
Formand for Tredje Afdeling